

עלון שבועי נחלת שדה

חידושים וביאורים
על סידור התפילה

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

14 פברואר 2014
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: שלא עשאני גוי, עבד, אשה.

אולם לא נוכל לשנות את הגירסא שלנו, כי התואר "עכו"ם" מתפרש רק על עובדי עבודה זרה, ואילו התואר "גוי" מתפרש אף על אלו שאינם עובדי עבודה זרה, וכן אמרו: "הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים נחשבו". וכן אנו אומרים ב"עלינו לשבח": "שלא עשנו כגויי הארצות", וכינוי גוי מיועד לכל מי שאינו יהודי. ובאמת מטעם זה הרב שדי חמד היה נוהג לומר "ברוך ... שלא עשני גוי כגויי הארצות".

אולם יש להשיב בפשטות, שלשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד. בלשון תורה "גוי" פירושו "עם", וזהו מה שאכן מצינו בפסוקים שעם ישראל נקרא "גוי", ואילו חז"ל קורין כן לאדם פרטי שאינו יהודי. ונוסח הברכות נתקן בלשון חכמים כמו "להניח תפלין" ולא לקשור טוטפת, "המחזיר שכנתו" ולא המשיב, וכי"ב טובא.

ג. הסבר הברכה:

נראה לתת הסבר חדש לשלשת ברכות אלו, שהן שבח לבורא עולם על ההבדל הגופני שקיים בין גוי ליהודי בין עבד לבן חורין, ובין איש לאישה ונבאר:

הברכה הראשונה "שלא עשאני גוי" באה לומר כי קיים הבדל בין גוף של יהודי לגוף של גוי, כמו שהגמרא ביבמות (כג): אומרת בענין גר שנתגייר: "לכי מיגררייה גופא אחרינא הוא". והיינו שגר מתגייר משתנה גופו, כיון שיש שוני בגוף בין יהודי לבין גוי.

כמו כן הגמרא בעבודה זרה (לא): אומרת: הני ארמאי זוקאני, דהוו שתו גילויא ולא מתו, אידי דאכלי שקצים ורמשים חביל גופיהו. ע"כ. וכתב על זה החתם סופר בחידושו וז"ל: מימי תמהתי אחר שבעוונותינו הרבים אין לנו מדרש חכמות הרפואות, וכל רופאי ישראל לומדים בבית מדרש לאומים וחכמיהם, וכל חכמתם בנוי על טבעי גופי' דאכלי שקצים ורמשים ולא דאיגי במצוות, ואיך ישפוט מזה על גופי ישראל דלא אכלי שקצים ודאיגי במצוות? הרי קמן אלו מסתכנים בגילוי ואלו שתו וחיו ושכבת זרע של אלו מסריח, משא"כ אלו. והוא איבעיא דלא איפשטא וכו' יעו"ש המשך דבריו. דוגמא נוספת, בספר מדרש תלפיות (ענף אברים) הביא שיש שוני בין יהודי לגוי במספר השניים, שליהודי יש ל"ב שיניים לעומת גוי שיש לו ל"ג שיניים.

נמצא כי יש שוני מהותי בין גופו של הגוי לגופו של היהודי ועל כך אנו מברכים "שלא עשאני גוי".

בגמרא במסכת ברכות (ס:) בה מפורטים ברכות השחר, לא מובאים שלשת ברכות אלו, שלא עשני גוי עבד ואשה. ומטעם הפשוט, שברכות אלו אינם כדוגמת שאר ברכות השחר, שהם הודאה על הצרכים שמספק ה', שמבחין האדם בהם בקומו בבקר. אלא מקור ברכות אלו בגמרא במנחות (מג.): תניא היה רבי מאיר אומר, חייב אדם לברך שלש ברכות בכל יום, אלו הן, שעשאני ישראל, שלא עשאני אשה, שלא עשאני בור. ובירושלמי (ברכות פ"ט ה"א) ובתוספתא (שם פ"ו הכ"ג) גרסינן: שלא עשאני עכו"ם, במקום שעשני ישראל. וכן נפסק בשו"ע (או"ח סי' מ"ו סעיף ד'), חייב אדם לברך בכל יום שלא עשני עכו"ם.

הב"ח (סימן מ"ו) עומד על נוסח הברכה שאנו מברכין בכל יום "שלא עשאני גוי", שיש מקשין, שהרי המטבע שטבעו חכמים בכל ברכות השחר הוא שמברכים על החסד שעושה אתנו הקב"ה בפועל על צד החיובי, כגון ברכת הנותן לשכוי בינה וכו', על שנתן בינה בלב האדם, וכן כל שאר הברכות כולם. ולמה נשתנה ברכה זו שנתקנה על דרך השלילה "שלא עשאני גוי", ולמה לא תקנו לברך "שעשאני ישראל"?

ומביא הב"ח, שיש מתרצים לפי דברי חז"ל (עירובין יג.), שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל אם נח לו לאדם שנברא או שלא נברא, עד שנמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא משנברא וכו'. וזה אשר יכוין בברכות אלו, כלומר מי יתן שלא עשאני ועכשיו שעשאני אברך את ה' שלא עשאני גוי או עבד או אשה. ומסיים שם הב"ח על תירוץ זה: "ונאה הוא לדרשא", אבל אליבא דאמת קושיא מעיקרא ליתא, דאם היה מברך "שעשאני ישראל", שוב לא היה יכול לברך שעשאני בן חורין שהרי הכל בכלל.

ב. בענין הנוסח הנכון:

בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סימן ו') הביא, שהחפץ חיים היה מברך בלשון "שלא עשני עכו"ם". ולא כמנהגינו לברך שלא עשני גוי. ותמה על זה, שבכל הגירסאות שלנו בש"ס ובתוספתא ובירושלמי ובסידורים הוא "שלא עשני גוי". ובספר ברוך שאמר לבעל התורה תמימה כתב להעיר על הגירסא "שלא עשני גוי", שהרי עם ישראל גם כן נקרא גוי, וכמו שנאמר "ואברהם היו יהיה לגוי גדול", והקב"ה קרא לישראל "גוי קדוש" ומשה רבינו אמר "כי עמך הגוי הזה", וכן אמרו ישראל "גוי אחד בארץ", ובתפלה צריכים דיוק ודקדוק. וכן בגירסא שאומרים "שלא עשני נכרי" תמוה, דנכרי היינו זר וכדכתיב (משלי כ"ז, ב') "יהלך זר ולא פיך נכרי ואל שפתיך", וע"ש שמשבח הגירסא "שלא עשני עכו"ם".

הברכה השניה "שלא עשאני עבד" מתפרשת, על השוני בגוף שקיים בין "עבד" היינו בין אדם שלא מקיים מצוות, לבין אדם שמקיים מצוות.

כמו שכתב האור החיים הקדוש בספרו פרי תואר על דברי השו"ע בענין בדיקת סכין השחיטה (י"ד סימן י"ח סעי' ט): בדיקה הסכין צריכה אבשרא. והיינו, שבבדיקת סכין השחיטה אין להסתפק בציפורן אלא יש לבדוק גם על בשרו. אולם כותב הפרי תואר שבימינו אין המנהג כן, ומדוע? כי הבשר של האדם התגשם והתעבה, כמו שעיינו רואות כמה בני אדם שעורות אצבעותיהם וידיהם עב וגס, ויש שעורותיהן כבשרן ממש, וזה ברור שהבודקים שהעור שלהם דק, ירגישו בבדיקת הסכין בבשר, והאמוראים היה להם בשר חי וטהור, וממילא היו יכולים להרגיש בבדיקה.

ומביא הפרי תואר שני הסברים מדוע נשתנה הבשר ונעשה יותר מגושם: האחד, לצד טהרת נפשם, היה בשרם כזכוכית לבנה. ואיבעית אימא, שעדיין לא האריכו כל כך בגלות, ולא שבעו מי רוש היגונות והצרות, ולזה בשרם מפונק. ע"כ.

ומתבאר מהסברו הראשון, שטהרת לבו של האדם משפיעה על בשרו הגשמי, וככל שטהרתו גדולה יותר נעשה בשרו מעודן יותר.

נמצא כי המקיים מצוות זוכה לטהרת נפשו, וממילא גם גופו ובשרו משתנה, ועל כך אנו מודים: "שלא עשאני עבד", שעל ידי קיום המצוות נעשה בשרנו זך ונקי.

הברכה השלישית "שלא עשאני אשה" באה, כנגד השוני בגוף שקיים בין גבר לאשה, מחמת שאישה מקיימת מצוות אבל אינה לומדת תורה, ואין לה את הטהרה הנכנסת לגוף מחמת לימוד התורה.

וכמו שמצינו בדברי הישמח משה (פרשת בראשית) לפרש את הכתוב (מלאכי ב', ז) "כי שפתי כהן ישמרו דעת ... כי מלאך ה' צבאות הוא", ופירש רש"י, דקאי על אהרן הכהן. וז"ל: ויש להבין הלא אמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין צג.) דצדיקים עדיפי ממלאכי השרת, ואם כן איזה יקר וגדולה נעשה בזה לאהרן במה שנקרא מלאך? אלא על כרחך צריך לומר, דהענין הוא דמה שאמרו רבותינו ז"ל דצדיקים עדיפי ממלאכי השרת, היינו מצד נשמתן האצולה משמי מרום, אבל אהרן הכהן הגוף נזדכך עד שהיה במדרגת מלאך, ודי בזה יקר וגדולה, וענין כזה מצינו בחנוך ואליהו. ע"כ.

על פי זה יש לומר, שגם הלומד תורה זוכה שגופו מזדכך ונעשה כמלאך, ועל כך אנחנו מברכים: "שלא עשאני אשה".

נמצא כי שלשת הברכות באות ללמדנו על שלש מיני דרגות זיכוך האחד שאיננו כגוי משוקץ, דרגה גבוהה יותר היא שאיננו כעבדים, אשר גופם גס מחמת שאינם מקיימים מצוות. אולם עדיין יש דרגה גבוהה יותר והיא של הלומד תורה, שזוכה שגופו נעשה זך ונקי יותר מאשר מי שאינו לומד תורה אף אם מקיים מצוות.

ד. עיבור נשמת גוי:

כתב המג"א (סימן מ"ו סק"י) בשם האר"י הקדוש, הטעם שמברכים ברכות שלא עשני גוי עבד ואשה בכל יום, הרי דבר זה נקבע בעת בריאת האדם שנברא יהודי, ומה נתחדש בזה בכל יום שחוזר ומברך ברכות אלו. ושאיני ברכות "פוקח עורים מתיר אסורים" וכו', שהאדם בעת שנתו הוא כמת, וחלילה יכול להתעורר ללא עינים רואות וגוף שיכול להתנייד, ולכך מברך כל יום על מתנות אלו שנותן לו הקב"ה בכל יום מחדש. אבל כיהודי נברא הוא בעת שירדה נשמתו לתוך הגוף, ושוב אינו יכול להשתנות.

ומבאר האר"י הק', שישנו מצב שנדבק בנשמת האדם בעת שנתו שמץ מנשמת גוי או עבד או אשה. וכשקם היהודי בבקר וחש שקיבל את נשמתו יהודית ונקיה משמץ נשמות גוי או עבד או אשה, מברך על כך. ולכך מברך על זה בכל יום, שכל יום הוא מקבל נשמתו נקיה מחדש.

וביתר הרחבה הביא בכף החיים (סימן מ"ו סקל"ב) שבכל לילה עולה הנשמה לפני בית דין של מעלה ואם עשה דברים שאינם הגונים מחזירים לו את הנשמה בסוד העיבור, עם נשמה של גוי או של עבד או של אשה, אבל הנשמה אינה נכנסת בגוף האדם עד שאומר "ברוך ה' המבורך לעולם ועד", ולכן אם מקדים ומברך "שלא עשני גוי" או "שלא עשני עבד" או "שלא עשני אשה", אזי גם אם נתעברה בו נשמת גוי או עבד או אשה, הרי שאותה נשמה מסתלקת וחוזרת רק נשמתו שלו, הראויה לו. ולכן צריך להקפיד לומר ברכות השחר קודם שאומר "ברכו", כדי שחלילה וחס לא תתעבר בו נשמת גוי עבד או אשה. יעו"ש בהרחבה.

ולפי דברי האר"י הק', על האדם בקומו משנתו להתבונן היטיב אם אין בו שום רבב של גויות, או עבדות לתאוות ולהבלי עולם הזה, ואם יש בו עליו להתנער ולהתנקות מזה. ועליו לקבל על עצמו להשלים את עצמו ולהרבות כבוד ה' בעולם, כאיש שתפקידו להשתפר ולהתעלות. ורק כך יוכל לברך ברכות אלו כראוי וכנכון.

וכך כתב בספה"ק דברי בינה: שמעתי זאת מאבי אדמו"ר (הרה"ק רבי נתן דוד משילובצא) ז"ל זי"ע, שאין לברך ברכה זו, רק אם באמת מרגיש עצמו שהוא מובדל מהם ושונא אותם, ואוהב לישראל – אז יוכל לברך "שלא עשני גוי", שהרי ברכה זו נתקנה על שלא נתחלפה נשמתו כיודע בכתבי האריז"ל. וזהו סימן שלא נתחלפה נשמתו, אם שונא באמת לגוי ואוהב לישראל.

בזה מתרץ רבינו יוסף חיים זי"ע בספרו עוד יוסף חי (פרשת וישב) את שאלת הב"ח, מדוע נוסח הברכות הוא בלשון שלילה, כיון שיש כאן הודאה על שלא נתחלפה נשמתו בעת השינה בנפש גוי או עבד או אשה ולא נדבק ביחד זה עם זה. ע"כ.

וכתב רבי אברהם פאלאגי זצוק"ל בספר ואברהם זקן (מערכת א' אות נ"ג): אם ראית גוי מאומות העולם שאוהב את עם ישראל יותר מאומתו, הסברא נותנת שהיה יהודי בגילגול שעבר, ובא עכשיו בגילגול של גוי לסיבת עוונותיו, שכך הוא עונשו שבחיינו עשה מעשי גוי לכן בא בגילגול של גוי, שיש לנשמה צער גדול להתלבש בגוף הטמא של גוי. ומשל למה הדבר דומה, לבת מלך שקשרו אותה לאדם שיכור מנוול ומוכה שחין שהרי צער גדול הוא לה, כן הנשמה שהיא בת מלך מלכי המלכים הקב"ה שבאה מתחת כסא הכבוד, שנגזר עליה להיכנס לתוך גוף משוקץ ומזוהם וחומרי מאוד של גוי, הרי צער גדול הוא לה, לכן צריך לכוין בכל יום שמברך ברכות השחר ואומר "שלא עשני גוי", שיודה לקב"ה שלא עשהו גוי בגילגול זה.

ה. מיטת גוי:

עיסקה מוצלחת זו עיסקה שבה ההשקעה מינימלית והרווחיות מקסימלית. לדוגמא: הגר"א לפני פטירתו אחז בציצית (טלית קטן) שלו, בכה ואמר: איזה עולם נפלא הוא העולם שאני עומד להיפרד ממנו. הנה, בעוה"ז, בכמה קופיקות (פרוטות) ניתן לקנות ציצית, וכל רגע שלובשים ציצית - זוכים לקיים מצוה שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה, והיא כמו קבלת פני שכינה וכו'. ההשקעה כאן היא כה מזערית, והרווחים עצומים! אדם קונה ציצית במחיר פשוט, לובש אותה, ובמשך היום, אפילו בלי לחשוב על כך, הוא מרוויח המון.

זוהי דוגמא ל'עסק' מצויין. כי למעלה, אצל הקב"ה, יש כביכול 'מחשב' שסופר ומונה את המצוות, ובכל רגע שאדם לבוש בציצית הוא זוכה במצוה ששקולה כנגד תר"ג מצוות, ממש עולמי-עולמות של מצוות! והן מביאות לו ברכה, פרנסה, הצלחה ובנים טובים. יש כאן השתדלות מועטת ותועלת עצומה.

קריאת שמע שעל המיטה היא מהמצוות שבהן ההשקעה קטנה והתועלת עצומה. ע"י החמש או עשר דקות הללו, אנו מרוויחים שש שעות של קדושה! אם אנו נרדמים מתוך

שמחשבתנו דבוקה בהשי"ת, הרי שבמהלך כל שעות השנה שיבואו אחרי כן הננו יושבים, כביכול, בחיקו של הקב"ה!

חז"ל בברכות (ה): התבטאו על מי שאינו אומר קריאת שמע בחריפות כזו, שכמעט לא מוצאים בחז"ל לשון כה חריפה: "ואל תשבו על מיטת ארמית" - אסור לישון על מיטה של גוי!

מהי מיטה של גוי?

"איכא דאמרי: לא תגנו בלא קריאת שמע" [לא ללכת לישון בלי לומר קריאת שמע], וכו' עיי"ש. וחז"ל לא היו אומרים סתם מליצות.

אדם ישן בלילה בין חמש לשמונה שעות. זהו אחוז עצום מהחיים! שמונה שעות הן שליש מהחיים, ואם מדובר בשש שעות, גם זה המון - רבע מהחיים! מי שמתרגל לישון בלי קריאת שמע שעל המיטה, הרי שחלק נכבד מחייו הוא חי כמו גוי! ומי שמתרגל לומר ק"ש שעל המיטה כמו שצריך, הרי שעל ידי השקעה מינימלית זו הוא זוכה ברבע מחייו לישון כמו יהודי!

לכן מברך מיד עם קומו בבקר: "שלא עשאני גוי", היינו, שבורא עולם נתן לנו את היכולת שעל ידי קריאת שמע שעל המיטה לקדש את השנה, וזכיתי לקיים מצוה בשינתי ולא כגוי שבשינתו ביזבז שלישי מימי חייו (כתב במחברת הקודש בשם האר"י הקדוש, שיכוין קודם לכתו לישון, שבשינה מקיים סס"ה מצוות לא תעשה בסוד "אני ישנ"ה ולבי ער").

כתב בספר "יסוד ושורש העבודה" וז"ל: "יתן האדם אל לבו גודל השמחה והחדוה במה שיצר וברא אותו היוצר והבורא ית' ויתעלה בתוך עדת בני ישראל עם קדוש הישראלי, ולא יצר וברא אותו בין עם מן העמים, והיה עובד ומשתחוה לפסל ומסכה, לבול עץ יסגוד, ולא היה יודע כלל מהבורא ומאלקותו יתברך ויתעלה זכרו לעד. גם לא היה יודע כלל מתורתו הקדושה והתמימה, ומגבורותיו ונפלאותיו וחכמתו הנפלאה, שאנחנו עם קדוש יודעים מתורתו הקדושה, שנתן לנו ולא לעם אחר.

כל כך תגדל שמחתו עד שכמעט תתבטל מציאותו הגשמי מרוב התשוקה וההתלהבות מאהבה באלקותו ית' ויתעלה זכרו לעד, ואיך לא יבער לב האדם ממש כאש בוערה בברכתו ברכה זו מרוב החדוה והשמחה.

ויתן שבח והודאה עצומה במחשבתו על זה להשם יתעלה מתוך עומקא דלבא, על שבחר אותו בחלקו ובגורלו הקדוש בעם קדוש הישראלי, ולהידבק באלקותו ובמלכותו ואדנותו יתעלה ויתרומם זכרו לעד.

ובודאי שאף בשאר שעות היום, אף לא בעת אמירת הברכה זו ראוי וישר לכל מי אשר בשם ישראל יכונה, לשום על לבו דבר זה ולשמוח שמחה עצומה לאין ערך, וליתן שבח והודיה עצומה בלבו ובמחשבתו להשם יתעלה על זה. ובודאי עבודת הלב של כונה זו רצויה היא לפני הבורא ית' ויתעלה מכל העבודות שאנחנו עם קדוש עובדים אותו ית'ש, כי כוונה ושמחה זו כולל כל האמונה הקדושה".

וכך אכן מצינו אצל גדולי ישראל שהיו מברכים ברכת "שלא עשני גוי", היו מתמלאים שמחה ואושר, וכפי שמסופר על הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב ז"ע שנשאל פעם, כיצד על אף שאינו מרבה באכילה הוא נראה טוב ובעל בשר? והשיב, שכאשר הוא מברך בבקר ברכת "שלא עשני גוי" הוא מתמלא שמחה ואושר, עד שגופו מבריא ומשמין מנחת.

ו. בענין גר אם מברך "שלא עשני גוי":

כתב הרמ"א (סימן מ"ו סעיף ד'), ואפי' גר יכול לברך כך, אבל לא יאמר: שלא עשני עכו"ם, שהרי היה עובד עכו"ם מתחלה. ע"כ.

נחלקו הב"ח והרמ"א האם גר יכול לברך ברכה זו או לא, וביאר הט"ז את מחלוקתם, שלדעת הב"ח אינו יכול לברך, כיון שברכה זו הוא מודה לבורא עולם שעשה אותו יהודי, לעומת זאת גר הוא עשה את עצמו יהודי בכך שבא להתגייר ולכן אין מקום לברכה זו. אולם הרמ"א סובר

שיכול לברך ברכה זו כיון שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ממילא גופא אחרינא הוה, וגוף זה אכן עשאו הקב"ה יהודי, וראוי להודות על כך.

ונראה לתת ביאור אחר לשיטת הרמ"א שיכול הגר לברך ברכת "שלא עשני גוי", על פי מה שכתב החיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת ג' אות ג') לפרש מאמר חז"ל (יבמות כב): "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי". וזה לשונו: בחון לשון הזהב שאמרו גר שנתגייר ולא אמרו גוי שנתגייר, להורות כי זאת לפנינו ממעמד הר סיני שקבלנו התורה, שם נמצא נפש הגר הזה הבא אחר זמן רב מאוד להתגייר. וכמו שאמרו חז"ל, דנפשות הגרים עמדו במעמד הר סיני, ונמצא שמאז הימים נפש זו עמדה ונשאת במעמד הנפלא של הר סיני, אלא דאישתהויי אשתהי עד הזמן הזה ושפיר אמרו: "גר שנתגייר". עכ"ל.

והיינו, שנפשות הגרים היו במעמד הר סיני וזכו לזיכוכ שזכו כלל ישראל בעת מתן תורה, ממילא גם בלידתם אף שנולדו לכאורה שלא בקדושה, באמת היה זה בקדושה רק שעדיין לא יצא מן הכח אל הפועל עד שבאו להתגייר וקיבלו על עצמם דת ישראל.

"שלא עשאני אשה":

כתב בעוד יוסף חי (פרשת וישב סעי' ט'): באומרו "שלא עשאני אשה", יכון לברך את השי"ת שעשאו איש שיש לו זקן, ולא אשה שאין לה הדרת פנים זקן, כי ההיכר הגלוי המבדיל בין איש לאשה הוא הזקן, ובברכה זו שמכוין בה דבר זה נותן כבוד לזקן, ובשכר זה יאירו בו אורות דיקנא עילאה קדישא, והזהר בזו הכוונה והיא נקיה וקלה. עכ"ד.

"שעשני כרצונו":

יש את ההסבר של רבינו בחיי, שהקב"ה קודם בריאת האדם התייעץ עם המלאכים אם לברוא את האדם או לא, לעומת זאת אצל בריאת האשה הקב"ה לא התייעץ אלא החליט "לא טוב היות האדם לבדו", ולכן הוא בורא את האשה. וזהו "כרצונו", של הקב"ה ללא יעוץ עם המלאכים.

אבל נראה לומר הסבר חדש, נאמר בגמרא (ברכות ז'): "גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים". כלומר, שכרה של האישה גדול משל האיש. והנה, הגמרא שם מסבירה בהמשך ששכרה ניתן לה עבור עזרתה לבעלה ולבניה ללמוד תורה. והדבר תמוה, מאחר והאישה רק מסייעת בלימוד התורה, ואילו הגבר עמל ויגע בתורה, מדוע ששכרה של האישה רב מהאיש?

מבאר המהר"ל (דרוש על התורה), האישה נבראה בטבעה רוחנית יותר מהאיש, נפשה ונשמתה של האישה מותאמת וקרובה לעולם הבא יותר מהאיש. זו הסיבה בעצם שאישה פטורה מלימוד תורה. מאחר והתורה נועדה לזכך את האדם וליישר את מידותיו, לכן רק האיש שנולד מגושם ועם מידות רעות (הרס ותאוות), זקוק לעמל ויגיעה בתורה ובמצוות לזככו ולעדנו, משא"כ האישה שנולדה רוחנית ועדינה, אין לה צורך בלימוד תורה וקיום כל המצוות. (ישנן נשים יותר מגברים במדינת ישראל, ואילו לנשים יש רק בית כלא אחד, "כלא תירצה", בתפוסה חלקית).

מעתה מובן הטעם ששכרן של הנשים גדול מן האנשים: מאחר והנשים מוכנות וקרובות לעולם הבא יותר מן האיש, לכן בעבודה קלה הן כבר זוכות למקום גבוה יותר בעולם הבא. משל למה הדבר דומה, ראובן רחוק מפסגת ההר 613 מדרגות, ואילו שמעון מרוחק רק מאה מדרגות מפסגת ההר. והנה, כאשר שמעון יעלה 200 מדרגות, הוא יגיע למקום גבוה יותר מאשר ראובן, אפילו אם ראובן יעלה 613 מדרגות. כי ראובן יגיע רק לפסגת ההר, ואילו שמעון יעקוף את פסגת ההר במאה מדרגות. כך הנשים, למרות שהן מקיימות פחות מצוות, ופחות יגיעות בתורה מהאיש, עדיין שכרן רב משל האיש.

וזהו הביאור: "שעשני כרצונו", שהאשה מודה על כך שהיא מוכנת מצד טבעה, שטבעה "כרצונו".